

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt IV. Machinatio laboriosi cuniculi sub Palatio Parlamenti. Nouos Catesbyus adsciscit coniuratos. Quædam eius conficta quæstio, ex cuius responso volebat intelligi, licere diuinis legibus ex ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

Machinatio laboriosi cuniculi sub Palatio Parlamenti. Nouos Catesbyus adsciscit coniuratos. Quaedam eius conficta quaestio, ex cuius responso volebat intelligi, licere diuinis legibus ex fabricato cuniculo, malorum remedia petere. Quantum in eo eiusque sociis placandis insudauerit Garnetus, quantumque propterea iis inuisus, quantum nihilominus calumniarum passus velut socius coniurationis. Eius in oppositum gesta, & litera.

CAPVT IV.

NOTARAT Catesbyus domum Westminsteriensi palatio ad latus vicinam in quo erant aulae ad comitia cogendi Parlamenti; erat hortus domui adiunctus, utrumque sibi Percyus conduxit, ut pote honorarius aulicus, & pro ratione officij frequens in palatio futurus. Vallabat horti partem tralatitia seu casa, seu cinctus parietum, opertus tecto rudi, occultandis tantum laboribus operis comparato. Illic enim os erat subterraneae fossionis, & terrae ex ea eruae receptus idoneus, quae noctu deinde per horti plana aequabiliter sparsa, straminibus herbeis tegeatur. Latebant illic non plus quinque; instabant operi tres, quartus semper interquiescebat, suae cuique sex horae laboris mutatis vicibus explebantur. Assimulatus in Percyj seruulum Guido Fauuæsius Johnsono cognomen mutauerat, cum ex longa pridem absentia, nisi externus non agnosceretur. Huic in custodiam vndequaque arrecti perpetuo, & solertes in nutum oculi, ne socij ab aduentantibus interciperentur. Huic quotidianæ & domesticae curae, itus in publicum ad necessaria, & reditu liber. Foras alij non prodibant, ne crebritate comparendi suspicionem sui aliquam facerent. Quare panes coctura duratos nautica, oua item durata, & salamenta varij generis in commeatum sibi maturè comportarant. Lignea materiatio quam esse oportebat, ad stringenda cuniculi latera, & fulciendum illius fornicem copiosissimam conuehebatur à Guidone ex aduersa trans Tamesim ripa vbi domum ad hoc habebat conductam.

Incumbebant

Incumbebant in opus reliqui, mira prorsus, sed infelici patientia, & argumento digna meliori; quod nisi perperam statuisſent ad grande rei Catholicæ obsequium facere, nec vnquam fuerant suscepturi, nec in suscepto duraturi. Domesticis assuetos delitiis nobiles exhaurire se improbo labore, ducendi sub terra cuniculi cuius minima difficultas, in effodienda humo versabatur; putridi vaporis aura lethalis, & pestilens, & latentium aquarum subinde occurſus, modo hunc, nunc illum morbo prosternabant, pergebant nihilo timidius alij; cumque essent omnes proceræ staturæ, vel semper de genu, vel contracti & curui, tam strenuè tamen instabant lignibus, vt duplo quàm mercenarij fossores opus promouerent, iamque illud ad medium intra Decembris vndecimum, & Christi natalem perduxerant, cum dilatis in menses aliquot comitiis publicis, & ipsi, residuum operis differre, videri, prodire dumtaxat ne vel omnes simul, vel etiam duo.

Has inter operis dimidiati breues inducias, duæ Catesbyum remordabant curæ. Prior qua Thomas Vvinter illum pupugerat; Satin' salua Dei summi lege, & sancta in proximos charitate, posset negotium confici quod eadem clade infantes, Catholicos, amicos, è superiori ordine bene multos, ex classe quoque infima non paucos, oppressurum esset cum hostibus? Nefas enim videri vna & eadem crudeli ruina innocentes pariter, & amicos cum sacrilegis, tyrannis & hostibus præcipitare in extremam stragem. Altera Iacobo è viuis sublato, quem essent illi suffecturi? Hunc enim habere in promptu oportere, æstum hunc animi duplicem vt sedaret, modum excogitauit Catesbyus quo perspicaciam delusit omnium etiam callidissimorum, sed peius, & verius seipſe sociosque decepit. Certus enim in throno Angliæ post Iacobum locare neminem nisi vnum ex eius filiis, quem sola vi posset habere in sua potestate, vulgavit bellum sibi cordi esse; velle se quam multos valuisset in Belgium Equites ducere, ad ferendam opem Alberto Archiduci, quod nullæ vetabant conditiones pacis inter Hispaniam, & Angliam sanctæ. Laudauit Cæcilius Regis Scriba consilij generositatem, nec ægrè illi ab Rege obtinuit, bonis auibus proficisceretur, sed longè alia quàm postulasset causa. Nempe Catholicum hominem, religionis suæ calentem studio, magnos spiritus versantem multis suffultum clientelis, foris tutius extra regnum quam domi acturum; ad hæc nobiles cum illo & potentes Catholicos in tandem vltro ituros aleam nec forte redituros. Et vero etiam alij variarum sectarum iuuenes, & veteranorum militum non pauci, ac demum alioqui turmarum olim in Ibernia ductores non parui nominis, commilitones se Catesbyo adiunxere, Catesbyus, Percyus, eorumque socij, equis, omnique bellico apparatu, & ornatu profectioem parant, nec sumptibus modum, nec crumenis ponunt, dum ne aliquod eius indicium darent, quod vnum, sed tacitè agebant. Porro hunc in Belgium transitum putauit Catesbyus opportunum fore, ad excutiendam conscientiæ intimæ sæuum quem dixi aculeum, causam ipse comminiscitur & adornat, suæ in omnibus adeò similem, ac prope san-

dem, vt tamen appareret toto cælo distans, & diuersa, & responsione sua viri docti, dum verbis satisfacerent proponentis, nihil minus aduertentes satisfacerent & menti. Si arcem, aiebat, premerem inimicam, & magnopere damnosam, hostis ex aduerso, insontes quos forte teneret Catholicos, primis telorum obiiceret ictibus; deberem necne reis, & hostibus parcere, ne communi cum iis cæde perderem innocentes. Aut possem clausis ad omnia oculis vltius tendere, & conscientia nihil expaueunte, quod ars, & ratio in expugnationem præscribit, hoc agere? Suam ille arcanam dubitationem sic ab se perperam transformatam subiiciebat censuræ Doctorum. Parlamenti palatium arcem faciens inimicam; confidentes in eo, innocentes & reos, nullis aut artibus, aut conatibus fecerendos. Partem ille optatam positæ quæstionis quàm multis & sapius, & temporibus diuersis explicabat, nemo omnium fuit quin multum laudaret, nixusque ipsius etiam argumentis doceret licere cuilibet iure suo vti, etsi cum damno alterius, sed fortuito, inuitabili, nec quæsito, nec per se curato. Futurum alioqui vt non possent tritemes Turcarum impugari & deprimi, cum multos haberet in transtris Christianos, innocentes & probos, pari tamen cum reis hostibus, & dira omnia commeritis morte perituros, Affluebant cuius eiusmodi exempla quibus vim iustè ac necessariò illatam hostibus purgabat ab omni scelere, damni ex ea in amicos & insontes obliquè inualuri, eademque cum facinorosis, & iure perdendis procella mersuri. Nec diuersa sentire poterat Garnetus, qui & ipse inter quamplurimos significarat Catesbyo suam mentem, ab hoc omnium Doctorum, & Sacerdotum communi, tuto, certoque responso, erat enim cunctis persuasum Archiduci aduersus Barauos arma Catesbij militare; nec quemquam mortalium subisset diuinatio suspicax, mutaturum illum Barauiam Anglia, & Parlamenti Patribus, perdaelles, & hostes Barauos. Huius tamen tam veri, & simplicis responsi nomine Garnetus ab Iudicibus suis damnatus est reus maiestatis, nempe quod Catesbyi intima introspicere nequisset. Nec Iudicibus Garneti æquiores fuere Protestantium quidam Theologi, qui responsum ab eo Catesbyo redditum, crudelitatis & sacrilegij ipfamarunt, haud quidem tam iuris verique ignoratione, quam voluntatis perfidia aduersus Garnetum rabidæ, Societatemque nostram vniuersam, & Ecclesiæ Romanæ Theologos. Concitaturi aduersus hos omnes furorem populorum quæstionem à Catesbyo positam iis nudarunt adiunctis & singularibus quibus circumscripta ferre aliud responsum non poterat, quam quod à Garneto & Theologis tulerat. Eandem ii falsis subornatam cum proposuissent, calumniati sunt licere per Papistas & eorum Doctores, imitari Herodem; Innocentes omnes occidere, ne vnus euaderet nocens; nocentem porro hunc & reum hoc solo censere quod suspicionem præberet nonnullam incommodaturi aliquando rationibus tyranni. Ad hoc loca scripturæ congerunt quæ ne cæci quidem dubitarent à scopo aberrare, vt Christi mandatum, de herbescente lolio ad messem seruando; de vetitis ignem in Sodomam mittere, quamdiu in ea Loth mo-

ram faceret; sed fugit memoriam Doctōris egregij, innocentium puero-
rum innumerabilis multitudo, propudiosarum incendio urbium pariter
absumpta. Denique longam ex Patribus, & Scripturis, lacinosæ inductio-
nis seriem texuere, nullius profus ad rem propositam momenti. Cæte-
rum gaudens Catesbyus tenere se iam minimè dubiam Theologorum men-
tem, quam ex iis catè nihil minus suspicatis expunxisset, alioqui vt sæpe
dictitabat, horrore ac metu, abstuturis vel ipso quæstionis auditu, si nudè
vt erat & candidè hanc proposuisset, multoque timidius responsum vita-
turis; solutori nunc animo in cœpto pergere, & corroborare socios res-
ponsi fiducia quo suam & illorum, in causa per simili conscientiam in tuto
posuisset. cuius item responsi approbatorem haberet Garnetum, cui forte
tunc Anglia opinione sanctitatis, & doctrinæ parem haberet nullum.
Atque hic iuuat mirari vehementer hebescentem Catesbyi oculum, qui non
videret longè aliud esse, militare Archiduci, Batauorum arcem obsidere,
Domino suo Regi Catholico rebellem, nec priuato eam consilio, sed pu-
blicas auctoritatibus, & ministerio publico expugnare; aliud vim, & arma
in Iacobum Regem legitimum vertere, totumque eius regnum quod Par-
lamenti confessu censebatur, idque non alia quam priuati hominis atque à
priuato arrogata sibi, vsurpataque potestate, doloque ac modis fraudulen-
tis, in legitimam arcis impugnationem transcripra, ne rei quam mente ge-
rebat, anxieque versabat atrocitas magnitudine sceleris terreret audientes.
Quam etsi de cœlo iussam accepisset, nefas erat prius aggredi aut moue-
re, quam explorasset diligentissimè, an eo mandato vel ipse sibi priuatim
illuderet, vel illuderetur à malo dæmone; proindeque rem totam vt con-
ceptam animo fonebat viris sapientibus, & sanctis introspectandam euol-
uisset, quorum tunc certæ minimèque deceptæ steterat sententiæ.

Post anni eius 1604. quietum residuum, in curas redeunt operis inter-
missi, leuandi præsertim suffossionis perpetuæ, laboris. Ad hoc duos sibi
adlegunt infelices Christophorum Vvrightum; & Robertum Vvinterum;
illum Thomæ fratrem, hunc vero Ioannis, duorum ex quinque coniura-
tis. Hos sacramento inuicti silentij obstrictos sibi causæque susceptæ man-
cipant, & notandum hic obiter quod erit postea necessariò repetendum, le-
giturque in confessione Thomæ Vvinter, Londini edita post coniuratorum
supplicium, & à Fauucesso confirmatur; quinque illos priores, die condi-
cto in conclaui solos, religioso librorum sacrorum, & verendo contactu,
iurasse inuicem silentij mutui fidem inuiolabilem, & æternam; progressos
inde vt sacris interessent, etiam diuina Eucharistia refectos, adeo sibi vide-
bantur ab omni conscientia labe alieni. Post hæc opus repetunt intermis-
sum, maiori labore sed pari constantia, perducuntque ad ima decumani
muri, qui aulæ Parlamenti efficiebat latus. Hic iam Tamisi nimum vicino
aqua in cuniculum illabi, sed ea copia, vt haustis assiduè ægrè se ab ea
tuerentur; obstare grauius muri durities pertinax, palmorum sedecim, &
tamen perforanda; terrere periculosius ex ligonum percussu bombus, &
cauorum mugitus, itum nihilominus per quicquid obstabat, & murus de-

nique perfossus, at ecce transgressos, timor planè ignotus percellere ne quod sui fecissent indicium, audiebant enim imminentes capiti fornices; vestigijs hominum, multo cum strepitu calcari; verebantur, ne cauorum sonitu aliquos mouissent ad cuniculum suum transuerso cuniculo elidendum, sed misso de suis qui rem diligentius exploraret compererunt apothecam esse vastissimam carbonis fossilis, quam supra opinionem suam omnem aduertens Catesbeyus, negotio suo maximè oportunitate, iussit illam auctis quantumcumque pretiis conducere, aulam enim vnã ex duabus in quas mos erat eogi Parlamentum ferebat is locus; quare missa dehinc fodiendi cura placuit illic deducti cuniculi exitum parare, quod vt omni arte dissimularetur, eò promiscuam suppellectilis omnis domesticæ congeriem conuehant, ceruiciæ cados, plaustra lignis onusta; ex ripa demum fluminis aduersa, & domo quam illic tenebat Percyus per noctis tenebras ignarij pulueris doliola septem supra triginta, qui vel montibus integris in auras iactandis sat esse potuissent nedum palatio. Remigando ipsimet ea transtulere, verum tot sepulta ferramentis, tantaque lignorum, lapidum, & carbonum strue, vt vniuersum occuparent locum, dempto aditu ad tergum obstructo seruatoque ad ignem decretorium fomiti applicandum. His ita ex animo, & industria digestis Aprili exeunte anno 1605, nihil expectabatur præter indictum Parlamento tempus, quo eruptura erat in apertum clades. Verum enimvero non tulit diuina bonitas stulta paucorum pietate, & religionis ardore stolido Angliæ totius Catholicos execrationibus posterorum infantes deuoueri, & gloriosæ mansuetudinis veteribus Ecclesiæ seculis par nomen annorum quadraginta quatuor sanguine in castris patientiæ, silendo, & sperando partum, crudeli aliquorum impatientia perdere. Nec vero vnquam in usum prodiit, nec in documentum, aut opinionem transiit, licere hostem etiam capitalem potestate priuata occidere: quanto minus Regem cum Principibus filiis, totumque Parlamentum, hoc est nobilissimi Regni medullam, & florem. Fuit ergo Dei optimi maximi voluntas, vt conuocationem Parlamenti occasiones quædam inopinæ in diem Octobris tertium differrent, indeque in alium post mensem, ob leues aliquos pestilentiæ tumores Londini tunc ortos. Has inter moras Catesbyus novos sibi adiunxit socios, quorum decimus tertius & vltimus, aliorum narratur fuisse proditor.

Novi consilij nouas habuit causas Catesbyus duas: alteram operis cui non sufficeret crescentis, pondera vnus viribus maiora, & multorum seorsim credenda manibus. Rege si quidem cum suis in auras exploso, occupandum statim vi magna palatium; Principum qualiscumque superstes, seu natu maximum Henricum; seu Carolum, qui deinde regnauit, tunc Eboraci Ducem, siue ambos simul retinendos. Prouinciã hanc sortitus est Percyus. Elizabetha Iacobi filia quæ centum miliaribus Londino educabatur à Barone Haruigtono, Baronis custodiæ subtrahenda, ad hoc auctor fuit Euerardus Digbyus ex nouis coniuratis vnus, solennem instrui venationis Pompam maximè curiosæ, vt castro prodiens ad spectandum puella

puella regia comprehenderetur. Habendum præterea ad Duvrim nauigium, quo rei confectæ nuntius mox in continentem euolaret, & quam minima posset inuidia exponeretur Principibus, rogato etiam si opus videretur eorum auxilio. Has sibi partes assumpsit Fauuxesius, mox vbi cuniculo ignem admouisset. Denique arcem & munitissimam, & opportunissimo regni obrinendam loco; arma, & militem in partes procliuem, & omnes belli commeatus in promptu habendos, quibus comportandis, quod virum nobilem haud satis deceret, seruus Catesbyi Præfectus est Thomas Batesius, homo fidei exploratæ pridemque perspectæ. Armandorum, armorum, & ambiguorum euentuum providentia tribus commissa est Ambrosio Rookuodio, Ioanni Grauntio, & Roberto Keyesio. Suus demum negotio bellico ne tandem neruus deficeret ad infinitatem sumptuum sustinendam, duos sibi adsciuit Catesbyus opibus præpotentes; Digbyum sibi familiarem, & intimum; & Thomam Treshamum, non amicitia modo, sed sanguine propinquum; cuius tamen illum in Societatem lubrici operis adlecti, mox tantum pœnituit, quantum omni planè remedio carebat culpa, qua plus securitatis in eius pecunia quàm in fidelitate posuisset. Si verum fama locuta est, fuisse hunc secreti proditorem, iure profecto Catesbyus doluit, & se fuisse intolerabiliter imprudentem, & illum sibi tam leuiter infidelem. Cæteri recens in consortium operis cooptati, omnes præter Batesium famulum, nobiles, magnanimi, bellicosi, quidam antiquarum capita familiarum & Principes; omnes sua & quisque virtute Christiana, & suis ac maiorum in rem Catholicam meritis illustres & magni, sed ob desperati culpam consilij lamentabiliter deplorandi. Certè Rookuodium iuuenem annorum septem, & viginti, nobilem, opulentum, si quis alius in Soffolkienfi Prouincia, præter ardorem inconsultum deceptæ pietatis, persuadere nihil potuit vt priuata tot commoda, vni (quod rebatur cœleste ac diuinum) publico bono posthaberet, spretaque vxore, & tribus liberis, illos eam causam mendicitati & miseris se morti atque infamiæ vltro obiiceret. Digbyum pariter calcaris aurei equitem, patrimonij immensis in Rutlandia & Leicestria diuitem, quantus ignorantia occæcasset error vt se Catesbyo daret adiutorem, testatur eius è turri & vinculis ad P. Gerardum furtiua epistola qua se ait dolore non consolabili, & infinitis lachrymis absumi audita omnium Sacerdotum concordia censura damnantium immanissimi sceleris, quod sectatus fuerat, velut ab omni suspitione culpæ purum. Quem Gerardus confitentem audire solitus, post applicitam quæ tunc esse idonea potuit consolationem seriis rationibus vetuit quicquam vnquam publicè edere quo facti crimen excusaret tanquam liciti & iure suscepti, cum nulla omnino posset iuris vmbra defendi. Mentem dumtaxat profiteretur suam, rectam semper ac probam, sed iusti & æqui deceptam ignorance, quam potuisset consulendis peritis emendare. Qua ille testificatione iuridica insignem apud Catholicos, & viri verè sapientis, & generosi laudem adeptus est.

Ardebat hæc inter ignitum Catesbyj actuosumque ingenium, nisi quod

omnia ducebat otiosa, quoad pridem intenta machina laxaretur. Itabat interim quaquà versum, afflabatque Catholicis quos minus sentiret indociles, desiderium fortunæ melioris. Aduertebat eorum animos ad lamentabilem illorum quem iis depingebat statum; huc illos patientiæ suæ perductos ignauia qua fruerentur aduersarij & insolescerent. Itura in peius omnia si porro pergerent dissimulare malorum suorum sensum, & ad ea sedere immobiles, nec multis erat opus verbis ad subiiciendas cuiusque oculis quas per se quisque experiebat miserias, alios propriæ indolis, iræ alios indignantis, alios pietatis & religionis ardor in eius arripiebant sententiam, culpabantque se tanquam scôrdes, & rei Catholicæ parum fidos quam inerti tamdiu patientia proderent; damnabant & Patres huius patientiæ suasores, qui quò acrius in dies sæuissent aduersa, eò importunius ad patientiam hortabantur. Pauci sunt (scribit ad Personium Garnetus) ex nostris Catholicis, qui iam in desperata consilia non inclinant; quin ad menunc etiam perfertur eorum aliquos de Iesuitis multum queri, & exoptulare grauius quod ab iis verentur vim vi redimere. Illi animo quid versent, quidve ordiantur, non ausim inquirere, cum Generalis Præpositi mandato, prohibeamur vltam omnino in partem negotiorum talium venire. Hæc datis mensè Maio literis Garnetus anno 1605. cum iam cuniculo præter ignis scintillam nihil decisset. Verum ena vero cum aduersarij coniurassent (quod tunc postea explicatius narrandum) contra omnem rerum euidenciam & lucem, Societate huius facinoris Garnetum innoluere, & velut ex certis, & probatis defendere, fuisse illum non modo totius coniurationis apprimè conscium, sed etiam Architectum, & Catesby hortatorem, & conscriptorem sociorum, (parum abfuit quin & cuniculi fossorem, & baiulum, & incensorem fecerint tormentarij pulueris,) repetendum breuiter, ab initio ad finem quantum fategerit, indignationibus placandis, premendis tumalibus, Catholicis ad Dei fiduciam, à diffidentia reuocandis. Reliqua referent accusationis eius acta iuridica, & Patrum quorundam absentium quos propterea reos fecit calumnia quæd soliti essent coniurati apud illos peccata expiare.

Cum ergo ferè à primordiis Iacobi suas ludi viderent expectationes Catholici, eaque factis promissa rescindi, quibus dicebantur ab Rege induci ad expectationem meliorum, è contrario omnia in peius quotidie ruere, no uorumque onerum grauitate, nunquam minus fuisse tolerabilia; tunc vero omnes indignari, fremere, obloqui, tacitè inuicem stimulare, ad subtrahendas iugo tam crudeli ceruices; nec longè aberat à crepitu nubes tempestate facta, nisi Garnetus accurrisset, qui multis quæ lecturi sumus in quadam eiusdem ad Consiliarios Regios epistola; & multorum emendatione, qui Vvatsonum coniurationis auctorem nequissimæ, iam assectabantur, malis obuiam iisset, & conuenisset infimis precibus Blackuellum Archipresbyterum, ne afflictissimi populi dolores sineret à suis Sacerdotibus vellicari. Sed iuberet potius pro incremento ærumnarum ad omnem patientiam accingi,

cingi, quo item tempore Societatis Præposito Aquaviuæ, & Personio Romæ tunc agenti, significauit ingens periculum coniurationis alicuius, nisi summus Pontifex maturè occurreret, (quod illum demississimè rogabat) si minus Breuis Apostolici seriptione, literarum saltem tutelaris Cardinalis qui eius nomine, anathematis pœna vetaret Catholicos vim vllam, aut Regi, aut fidelitati, aut quieti publicæ parare, quibus tunc equidem sedatum tempestatis proximæ discrimen. Sed ingrauescente in dies atrocius Catholicorum afflictatione, cum & Catesbyus per quædam ænigmata sermocinaretur, & quos iam sibi addixerat, ferociam non dissimularent, & minis non parcerent; neque ipse post tantum, & tam diuturnum, & streperum belli eo ferendi apparatus transiret in Belgium; suspicatus est Garnetus grande aliquid illi animo fouere quod esset propediem erupturum. Nec putans sibi licere vltèrius per Generalis mandatum scrutari, quo forte Catesbyum iuuare valuisset, quod promptius fuit & tutius fecit, Roma de nouo à summo Pontifice petiit anathematis pœna Catholicos ab adhibenda vi, à motu armorum, constando milite, & tumultibus abstineri. Iam inter Catesbyum, & illum quid interuenerit, en reddo ex eius calamo qui tunc aderat, audiebatque præsens, transtulitque illud in suam fusioem, & indubitata fidelitatis historiam, de hac infelicissimè concepta, peius administrata coniuratione. Scio, inquit, Patres Societatis I E S V, contestatò sæpiùs professos vetari se præcepto sui Generalis vlli prorsus negotio, scientes vel oblique; aperte aut furtim manum admouere, quod turbidum aliquid, vel inquietum, saperet vel præferret. Scio præterea in mandatis habere à Clemente V I I I, indicerent Catholicis omnibus suam esse hanc mentem vt pacificè agerent, & suis oportuna calamitatibus à Deo remedia expectarent. Mihi quidem contigit aliquando cum P. Garneto, & D. Roberto Catesbyo discumbenti, multisque aliis de Societate, audire Garnetum verbis grauissimis denuntiantem Patribus mandatum quod Roma acceperat, iubentemque ab iis ad ceteros qui aberant Patres transmitti, vt liberarent, quod aiebat, Religione Obedientiæ animum, supremis illis duobus Præsulibus debitæ; & inculcantem denique cauere serio à patientia illa magnanima vllò modo laxanda quæ orbe toto Christiano nobilitaret Anglos Catholicos. Hortarentur curas suarum facultatum prouidentia diuinæ committere, quæ suorum bona omnia dispensaret, eorumque fiduciam docilem beato sine concluderet. Quibus Garneti sermonibus, post decessum ex mensa, subiecit Catesbyus, non deesse tamèn qui tolerantia malorum tam infinita fracti, planeque prostrati, ægrè hanc ad aures doctrinam admitterent, & requiritarent, an vlla in terris potestate priuari iure possent, quod inferuisset omnibus natura, vitæ contra vim defendendæ; expostularent quin etiam vna perpeffionibus huius, & patientiæ imense commendatione ac laude, Catholicorum animos eneruari, emasculari robur, & nobiles impetus, traducique illos contemptui publico, & mancipiorum conditionibus, & ærumnis, sic vt fannis deinceps prostarent plebeis, & vocitarentur Dei moriones. Quæ tunc Catesbyus velut ex aliis

referens, sed exinde à me obseruatus est ægrè in hoc argumentum descendere, ne occasione arrepta Patres, deprædicandæ instarent patientiæ, sibi-que ac suis populi odia mouerent; cum è contrario ardentem in Catholicorum animis irarum facem ipsi continuo ventilarent, vt quò actiori dolorum sensu videbant illos premi, hoc efficacius ad erumpendum impellerent. Eam ob rem Catesbyus in Garnetum aiebat omnia confluisse quæ possunt excellentem hominem ornare; eius quoque virtutis admiratione, ac reuerentia se plurimum affici; illud modo ipsius tantum animi frigus, & cordis stuporem probari non posse; hoc est illam quam satis intelligi volebat, mansuetudinem, & patientiam, quæ aut vitia censebat naturæ, aut virtutes quidem, sed aliarum occasionum, ac temporum. Huc vsque historia, quæ veri testimonio maiori firmari non potest quam Garneti manu, qui sua quadam ad Aquauiuam epistola. Non omnes, ait, nostri Catholici simplex Papæ mandatum capessunt tam facile. Fuère qui Clemente VIII. adhuc superstite, petere, ausi sunt, an posset Pontifex prohibere illos à vita propria defendenda. Ea propter apertè pernegant se sua consilia communicaturos cum Sacerdotibus, dolentque nostros nominatim, etiam aliqui ex amicis, eorum machinationibus obstare. Quam Garneti epistolam aliasque paulò ante laudatas quòd euidentius probarent longè illum à sanguinolenta illa coniuratione abfuisse, Doctor Abbotius tanquam spurias reiicit, & centum Cookei pro fisco patroni mendacia decuplo pluribus aggressus propugnare, cum Garnetum vellet coniurationis huius conscium, & auctorem, Garneti literas quibus iugulabatur eius mendacium, à nobis nempe falsariis confictas fabulatur. Sed incogitanti cum tandem occurrisset, posse illas cum autographis componi; & reddita illis Responso Generalis quæ nostro in tabulario legerentur, nullum vllò in foro pati effugium, non est veritus Doctor doctissimus, nec saltem erubuit de iis ita mentiri; illas igitur à Garneto simulatè scriptas, hoc est artificio proditoris. Fictis tamen iisdem mutatis, deprauatis ab se, ac post mortem Garneti editis tantum vult haberi fidei, Garneti eas esse: vt ne leui quidem probationis colore id indicare studuerit. At si erant vera Garneti dictata, imo ipsamet eius chirographa cur ei non & recitabantur in os, & conuincebatur sua ipsius manu coniuratorum fuisse socius? Si enim disertè, quod aiunt, iis literis id confitebatur; quid attinebat Cookeum iudices horarum senum mactare tædio, dum, toto ex lunæ concauo nebulas caprat præiudicatorum & indiciorum quibus prober quæ Garneti manus pro confessis dabat; si tamen vera Garneti manus erant eæ literæ partusque illius minimè dubius? Sed hæc remittamus in paulò acrius examen, cuius nobis ansam præbitura est causa cum in solèni iudicio vertetur. Superest liberè atque ingenuè dicamus calamitosæ huius coniurationis probè scientem fuisse Garnetum, haud ea quidem scientia, quam aduersarij postea finxère, sed quæ tanta secreti Religione arctabatur vt foret perinde, ac eam ignorare, nisi forte casus incidere quibus ea valeret in coniuratorum salutem vti, & quod consequens erat in Regis, & Parlamenti sospitatem, quod is quidem, sed frustra conatus est.

Catesbyus itaque nullo conscientiae ictus motu, sed in deliberatam sui deceptionem obstinatus quam statuerat apud se culpa omni vacare, iure tamen expavit ne Parlamento in auras dissipato destitueretur à populo, Pontificiis mandatis, & constanti nostrorum adhortatione, à vi, & tumultu, ad patientiam omnem composito; ex quo profus id consequeretur ut fructu sui careret operis, quem in noua ponebat regni administrandi forma in qua liceret Catholicis, eadem planè libertate qua Protestantibus Religionem suam profiteri. Ab hoc scopulo nauim maturè abducens Catesbyus, id à se denique impetrauit, ut P. Osuualdo Telsmundo, siue ut alias Grenuuello, & Grenuayo, nam ea cognomina in occasiones habebat permutabilia; coniurationis totius consilium, tanquam confessionem sacram audienti, aperiret, sed tota ingenij & rationum vi, sic edisseritum ut hoc præcipuè agere videretur, quo Telsmundum secum sentire compelleret. Nullo tamen vsquam, vel iusti, vel æqui, ac ne tolerabilis quidem furo, tam atroci facinori obliuio. Tam cruentæ Telsmundus lanienæ inexpectato horrore sideratus, maximè vero innocentum, nihil prætermisit, quo illum ab ea immanitate deterreret. Sed habebat apud se Catesbyus responsiones ad omnia pridem animo coactas, quas quam falso tam certo naturæ iure ineluctabili volebat fundatas, quo se malè percepto, in defensionem sui, & Catholicorum aiebat uti, quibus crudelitas aduersariorum, nec rem, nec vitam, nec fidem, nec animam reliquam faceret, & acerbiora Parliamentum pararet. Horum vnâ restare, sed solam redimendorum facultatem malorum, quam ad manum haberet; nec euincere ex eo quicquam valuit Telsmundus; nisi quod vnde vnde permotus Garnetum statuit Telsmundo interprete in consilio adhibere; suas illi Telsmundus proponeret, elucidaretque rationes, sed eodem prius confessionis arcanæ Sacramento, donec forte illas aliunde rescisset Garnetus, & iudicaret minimè tacendas. Mandati huius infelicissimi suscepta cura, mortem integram Garneto Telsmundus attulit quanquam enim non esset alioqui sperandum Ministros Regios immunem Garnetum habituros ab ea coniuratione quam moliti essent, tanto Religionis studio flagrantis Catholici, ut pote vitum summæ apud illos venerationis, & auctoritatis; sed fidicularum forensium, aut tendicularum perplexatione eò adducturos, vnde aliquod possent ad eum necandum expiscari nomen, verum hæreticis, & sacrorum rudibus diuinorum, inuolabilis sigilli defensio quo sacra confessio teneretur, exhibilata est pro artificio inuentionis fraudulentæ ad vitandam infamiam, suppliciumque proditorum. Referbat postea Garnetus, auditis tunc primum ex Telsmundo coniurationis molitionibus perditis, se cohorruisse ac velut conglaciato sensu stupuisse, noctes egisse multas quâ insomnes, quâ spectris imaginum turbidas; dies vero mutum, attonitum, cernuum, cogitationibus auxiliis æstuisse tanti, tamque propinqui facinoris, & ab sua natua lenitate, tantoperè alieni, de qua etiam Romam ad amicum scribens, iocantis amici dictum refert. [quæritur, aiebat, vbique Henricus, inuenitur nusquam; nec industriæ est humanæ, ut tutò sic lateat, sed quia certamini tam

arduo impar est, Henricus enim ut alias semper, ita nunc pergit esse ouicula; & hoc totidem verbis Benedicto Pereiræ renuntia; quem scribunt ad me mirari solitum, inertem ouiculam tot annos venationi perpetuæ tot laporum, nihilominus superstitem viuere.] Hæc de se ipsemet Garnetus. Ad rationes Catesbyj nihil quod reponeret habuit; sed Telsmundum iussit nihil omittere quo illum à tanti sceleris, tamque omni ex parte damnandi & perniciosi, abominando consilio deterreret. Quod ut maximè ex voto procederet, quanta inde quam barbara hominum, & qualium hominum. Toto Regno strages? quantus horror qui fletus, quæ rerum omnium ordinumque euerfio? Momento regna duo suo Rege, suis quoque fortassis principibus; nobilitate omni sua primaria, suis sapientibus, fortibus, flore denique omnium bonorum, puncto, inquam, temporis orbata; mixtis clade communi hostibus, & amicis; fontibus atque innoxiiis; & hoc tantum malorum dumtaxat eorum initium esse. Nam quantus inde mox tota insula cruor? Factiones? Pugna? Armorum furor ciuilium? Cædes admodum inhumanae ut ne ipsi quidem ferre possent nisi homines esse desinerent. At si ut ferè fit coniuratio proderetur, Deo Principum curam & Magistratum singularem gerente; quid iis tandem, quid focis, quid eorum familiaris futurum? nullo interea in rem Catholicam prouentu, nisi manus viro- rum lectissimæ, ac præstantissimæ, inexplicabili iactura, quorum sustentabatur animis, & exemplis; execratione insuper apud hostes quam ante sæuiori; calumniarum, odiorum, & religionis ad internecionem vexandæ noua infinitaque materia, ut cui esset innatum hæc plusquam barbaræ feritatis portenta comminisci, & persuadere. Hæc & plura Garnetus Telsmundo commiserat, cum se ipsemet statim ad quærendum Catesbyum accingit. Romam paulo ante profectus fuerat communi nomine Edmundus Baynhamus, auctore Garneto ex minis Catesbyj & Catholicorum eius si quacumque turbulenti, in suspicionem inductus propemodum certam foueri aliquam conspirationis mortiferæ vomitam primis Parlamenti comitiis compendat. Cui periculo nouus Pontifex Paulus V. rogabatur enixè ab Anglis Catholicis tota occurrere potestate, ne destituti undique defensionis præsidio, in damnatis, desperatisque asyulis salutem quærerent. Iam Garnetus in præsens, Catesbyi ardorem ut saltem suspenderet reuocauit illi quod sanctè promiserat, nihil se prius moturum quam Roma sciretur, quem sortita fuisset exitum Baynhami negotiatio, institit, suavit, rogauit, modis omnibus egit ne ab conuentis discederet. Obsecratus apud se Catesbyus nullo modo pati ut eriperetur sibi Parlamentum, vel nouas quas comminabatur, conderet aduersus Catholicos; metuens vero aliunde ne Garneti suauis deferretur ab suis Catholicis, finxit se Garneto manus dare: moremque gesturum ipsius monitis tam proluxa verborum comitate, verique similitudine confirmauit ut deceptus Garnetus scriberet, quæ Dei gratia! res Catholicorum in tuto esse, quoad Roma de iis respondisset. Quæ Garneti epistola, & cum Catesbyo sermones, & missus Romam Bainhamus, maiestatis crimen Garneto fabricarunt, interpretantibus aduersariis cum Catesby.

Catesbyo colloquium, mutuam ducti cuniculi curam, & operam; missum Romam Bainhamum ad exculpanda inde tria (vt vocat Abbotius) fulmina hoc est tria quæ vigilans somniat horrenda diplomata ad transfigendas telo triplici tres Angliæ partes præcipuas. Nec iuuit Garnetum, à Bainhamo fuisse denuo Pontifici maximo supplicatum vt anathemate præsentis Catholicos à vi, factionibus occultis, omnique tumultu prohiberet, hoc fidelitatis in Regem, & tranquillitatem Regni argumentum, in iudicio capitis, retorfit Garneto Cookeus fisci actor in dissimulationem versutissimi proditoris, qui tunc malis quæsisset remedium, cum præsto esse tempore non posse constabat, eratque futurum, confecta re prorsus inutile. At probat insigne actoris mendacium, quod tunc primum de mente, & coniuratione Catesbyj cognouit ex Tesmundo Garnetus cum diu pridem Bainhamus Romam esset profectus.

Coniuratio proditur; Fauukesius igni tantum non subiecto capitur. Puritani populum suis mēdaciis in Catholicorum proritant cadem, sapienti edicto Rex vim ab iis prohibet, liberatque infontes. Coniurati in armis. Eorum quatuor necantur. Aliorum pars fugit; pars ultro se dedit. Singularia quadam in damnatione illorum notata.

C A P V T V.

PROCEDENTE in finem Octobri, en Regni totius Præfulum, solennis Londinum appulsus, proceres, optimates, & quibus sua dignitas metabatur in Parlamento sedem; selecti præterea qui per tonam referrent populi, haudquaquam vulgariter populares, quos omnes Catesbyus, eiusque comites velut igni deuotas spectabant victimas, quas eò suorum furia scelerum duxissent ad pœnam eorum exsoluendam; quibus, & sacrilegis legibus in fumum, & cinerem redactis, quas in Religionis Catholicæ meditabantur supremum exitium, excitandam hanc suis scilicet è ruinis, recuperanda mox libertate quam patrum memoria gloriosiore; sed enim has malè feriatas expectationes risit è cœlo Deus, monstrauitque nec diuinis placitis, nec Ecclesiæ moribus, nec Catholicorum nobilium indoli generosæ satis congruere.

Die ergo Octobris vicefimo sexto, Baroni Monreagli (seu Montaquilæ)

ooo